

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 28. De multiplici varietate societatis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

dissoluitur publicatione bonorum omnium, hoc est, si socij bona vniuersa ob delictum aliquid publicentur, Instit. loco citato, §. Publicatione, & lege Actione, ff. Pro socio, §. Publicatione. Vbi ratio additur, quod talis pro mortuo habeatur, cum alijs in locum ipsius succedat. Quinto, si nitur si vnus ex socijs are alieno pressus efferit bono, ex §. Item si quis, Instit. De societate. Addi etiam potest ex lege Verum, §. finali, ff. Pro socio, societatem dissolui (sicur dissoluitur mortuus personis) si capitale perierit in totum, aut si conditionem ita mutarit res circa quam contracta fuit societas, vt ad hanc illam non sit idonea, vt si in parte agra quem rusticus inita societate cum domino suscepit colendum pro media parte fructuum, Ecclesia adificetur publica auctoritate.

CAPVT XXVIII.

De multiplici varietate societatis.

SVMMARIVM.

- 376 Societas quaedam initur expresse, quaedam tacite.
- 377 Quaedam in omnibus bonis, quaedam absque mentione omnium bonorum. & quaedam in vno tantum negotiatione, vel in vna tantum re.
- 378 Quaedam ad definitum, & quaedam ad indefinitum tempus, & quaedam in vno vnium tantum apponente, ceteris apponentibus plura, & quaedam singulis plura apponentibus.
- 379 Quaedam in mercatura, quaedam in alijs initur, & quaedam licita est, quaedam illicita.
- 380 Conditiones requisite, vt censetur licita.
- 381 Quaedam est simplex, ac nuda, & quaedam mixta alijs contractibus, presertim assicuratijs.
- 382 Quid operetur assicuratio.
- 383 Fraudes quae in assicuracione contingere possunt.
- 384 Quodnam censendum sit iustum pretium assicuracionis, & an non tantum de mercibus, & lucro ex eis querendo, sed etiam de vta hominis assicuratio fieri valeat.

PRIMA societatis varietas est, quod quaedam inatur expresse, & quaedam tacite. Expresse quidem, quando duo, vel plures consulto, ac deliberate de rerum suarum comunione, expressis verbis conueniunt. Tacite vero, quando duo fratres exempli gratia, aetate maiores contulerint quidpiam in commune, & ex eo negotiati fuerint; tacite enim inter eos in illa negotiatione societas est contracta, secus esset vero si ad communem haereditatem vocarentur.

Secunda varietas est, quod alia expresse inatur in omnibus bonis, seu expresse consentientibus inter se socijs, vt ea sit omnium bonorum, & tunc in eam veniunt bona omnia tam praesentia, quam futura, quae perseverante societate acquiruntur, siue ex negotiatione, siue haereditario iure, siue ex legato, aut donatione. Id quod sufficienter exprimitur per notam vniuersitatis, *Omnium*, & apertius si addatur ei, *Quocumque titulo res acquirantur*. Tali autem societate dissoluta, nisi ab initio illius inita, aliud inter socios expresse, vel tacite fuerit constitutum, facienda erit diuisio in partes aequales. Nec obstat quod non sint a singulis apposta bona aequalia, quia qui minus apposuit compensare potuit per suam industriam, aut nobilitatem, aliamve qualitatem, aut ceteri, illud in quo deficit, ei condonare. In his omnibus Doctores consentire notat Molina in tract. 2. disput. 4. sub initium. De quibus habentur textus, Instit. De societate, §. 1. & ff. Pro socio, lege 3. §. Cum specialiter, & lege quinta, ac lege si societatem. Alia vero contrahatur simpliciter absque mentione bonorum omnium, tuncque in eam veniunt solum ea quae ex quaestu operave personali socij adquisierint, nimirum locando operas suas, aut quid aliud, aut emendo, vel vendendo, vel permutando, & quocumque alio titulo oneroso. Haereditates autem, aliaque acquisita titulo gratuito, non veniunt in talem societatem, eo quod non obueniant ex quaestu, operave personali, sed ex beneuolentia, & liberalitate alicuius. Habetur haec doctrina ex lege Coiri societatem, & lex sequentibus, ff. Pro socio. Alia porro contrahatur in vna tantum negotiatione, puta vini,

olei, frumenti, lanarum, & aliarum huiusmodi rerum: tuncque in eam veniunt tantummodo lucra profecta ex eadem negotiatione. Alia denique contrahitur in vna tantum re, vt in vno equo emendo, vel in vno officio administrando, & tunc societas non extenditur vltra eam rem.

Tertia varietas est, quod quaedam contrahatur ad certum definitumque tempus, & quaedam ad indefinitum, vt vsque ad socij, vel alterius nominati mortem ex lege 1. ff. Pro socio. Ex qua habetur contrahi etiam posse sub conditione, nempe, vt vim habere incipiat dependenter ab aliqua conditione, vel vt finiatur adueniente aliqua conditione.

Quarta varietas est, quod cum in societatem plura conferri possint, vt in praeced. cap. annotauimus, quaedam sit in qua singuli socij singula ex illis conferunt, vt vnus pecuniam, alter operam, & laborem, tertius industriam, & quartus expensas aut instrumenta necessaria, velut retia ad piscandum, nauigia, aut iumenta ad portandum merces. Quaedam vero sit, in qua singuli conferunt illa omnia, & quaedam in qua nonnulli, vnum, aut duo ex illis ponunt, & reliqui, vel omnia, vel duo, vel tria. Atque quod quisque ponit, dicitur ipsius fors, seu capitale, aut principale, de cuius valore in societate cum oritur difficultas, recurrendum est ad peritos in tali negotio, ad illorumque arbitrium valor ipse taxandus est.

Quinta varietas est, quod quaedam in mercatura versetur, vt quae initur cum mercatore, & mercatoria dicitur: quaedam vero versetur in artificijs, seu opificijs, vt quae cum artifice aliquo initur, quaedam autem versetur in animalibus, vt quae initur cum pastoribus, seu rusticis, & socida dicitur, quaedam porro in piscatione, vt potest quae initur cum piscatoribus, & dicitur nautica, seu piscatoria, quaedam porro in frugibus, & cultura agrorum, quae dicitur societas agrorum, & quaedam in officijs, quae dicitur societas officiorum.

Sexta varietas est quod alia sit iusta, licita, & aequa, altera illicita, iniusta & iniqua: sed haec non censetur proprie societas, iuxta illud quod habetur ex lege Quod autem, & tribus sequentibus, ff. Pro socio. Inita quacunque societate, si vnus sociorum aliquid furto, aut alio maleficio acquirat, id non pertinere ad societatem, nec alijs socijs commune effici. Quo fit, vt si id ipsum quod socius male acquisiuit, sua sponte in societatem conferat, ceteris existentibus in bona fide, sit inquam, vt si illud repetatur, iidem socij teneantur contribuere quantum acceperunt, vt tradatur ei cui facienda est restitutio. Sin iidem fuerint socij maleficio, tanquam participantes in iniusta acceptione, teneantur ad integram restitutionem, & ad poenam qua tale maleficio punitum fuerit auctoritate Iudicis. Pro quibus facit communis doctrina de restituendi obligatione ex participatione in iniusta acceptione.

CETERVM vt licita sit societas, quinque conditiones requiruntur, quarum vna aliqua deficiente, illicita erit. Prima est, vt sortes exponantur alicui negotiationi, idque periculo exponentium: ita & pereuntes pereant ipsis: nempe pecunia quidem pereat exponenti ipsam, opera similiter pereat ipsam exponenti, & sic de ceteris, nisi interuenierit contractus assicuracionis, de quo paulo post. Itaque iniusta & vsuraria est societas, quae aliquis Clerico, aut alteri qui non est negotiaturus, dat centum aureos, vt pro illis accipiat quinque quorannis. Non enim est tunc societas, sed vsuraria palliata societatis specie, cum talis pecunia mutuetur re ipsa, non autem detur in societatem.

Secunda conditio est, vt negotiatio cui sortes exponuntur, sit licita, nec prohibita; vnde iniqua est societas quae initur cum vsurario ad committendas vsuras, aut cum campoflore qui cambia iniqua exercet, aut cum mercatore ad iniustas ac fraudulentas emptiones & venditiones.

Tertia conditio est, vt sortes cuiusque socij aequaliter exponantur tam periculo, & damno, quam lucro: vel certe si inaequaliter exponantur, aliunde inaequalitas ipsa compensentur, vt fit quando societati adiungitur vel contractus quo assicuratur capitale: vel contractus quo lucrum incertum, certo pretio emitur: vel certe vterque simul sit. Interuenire autem potest aliquis talis contractus vel formaliter, & expresse: vel tacite, & virtute tantum, vt cum dantur pecuniae iis qui in societate communiter solent admittere socios,

378.

379.

380.

INAL
LIXIS
P. 11
V

diminuto lucro pro ratione alicuius contractus ex prae-
dictis, quem societati ipsi adiungunt. Quae ratione intelligen-
dum est fieri licite quod legata relicta ad pias causas dantur
mercatori, ut inde aliquid certi quotannis haberi possit in
satisfactionem facientis sacra pro legantibus.

Quarta conditio est, ut totum damnum & lucrum in di-
uisione societatis, quando cunque fiat, distribuatur aequa-
liter pro rata fortis cuiusque, & periculi eam perdendi: ita-
ut si fortes singulorum fuerint aequales, & pericula paria,
aequale sit lucrum & damnum: alias vero, inaequalia sint
damna, & lucra, pro inaequalitate fortis, & periculi, iuxta
receptam regulam, quae habet, illicitam, iniquamque esse
societatem initam cum pacto, quo notabile damnum, iudi-
cio viri boni, inferatur alicui ex sociis: aut in qua commodita-
tes quae distribuuntur, non respondent fortibus sociorum:
aut in qua quis plus vel minus de lucro participat, quam de
damno; ut cum vnus habet duas partes lucri, & vnam
tantum damni ante, contra duas damni, & vnam tan-
tum lucri.

Quinta conditio est, ut in societate fraus, dolus, aut de-
ceptio non immisceatur: alioqui enim esset iniusta, inducens
obligationem restituendi damnum inde secutum.

ULTIMA varietas est; quod quaedam sit simplex, nuda,
absque vno alio contractu: quaedam vero sit mixta cum aliis
contractibus, & potissimum cum contractu assicurationis,
de quo Sylu. in verb. negotiatio qu. 4. & 5. Sotus in lib. 6. De
iust. & iure qu. 7. Conrad. De contr. act. qu. 71. Et est quo
quis certo pretio suscipit in se periculum alicuius rei, ut si ea
pereat, teneatur illius pretium seu valorem soluere domino:
ut si mercator habeat nauem mercibus onustam ad Indos
transmittendam: & alius accepto certo pretio eum secu-
rum reddat, quod eadem nauis salua & integra trauciet ma-
re cum mercibus, aut iacturam illius ipse reiciat.

382. Sicut igitur in contractu fideiussionis, fideiussor obligat
se ad soluendum creditori, si debitori, non soluerit; ita in
hoc assicurator obligat se ad soluendas merces, aut alias res
assuratas, si contingat eas perire. Et ut fideiussor iuste pre-
tium exigit eo nomine, quod in se receperit periculum solu-
endi debitum; ita & assicurator, quod exponat se periculo
restituendum assuratum, si pereat; quod locis antecitatis
notant Sylu. Conradus & Sotus, ac alij quorum meminit
Laelius Zecchi in tract. De usuris cap. 6. num. 3. Et confirmat-
ur, quia pro qualibet re pretio aestimabili, potest quis pre-
tium recipere; & constituere autem in tuto rem periculis ex-
posita est pretio aestimabile. Ergo pro assicuratione, in qua
tale quid sit, potest pretium accipi, sicut & pro fideiussione;
praesertim cum illa, sicut haec, sit Reipub. necessaria, nec de se
villo modo vsuraria, quando quidem pro ea pretium accipere,
non est ex vi mutui accipere, ut patet. Absesse tamen debet
omnis fraus, dolus, & impostura ex parte vtriusque contra-
hentis: quod est commune cuiilibet contractui licito.

383. In assicuratione autem duae fraudes contingere solent e-
parte assicuratoris; prior quidem, si non habeat sufficientia
bona ut possit rem assuratam, si perierit, restituere. Post-
erior vero, si assurcat rem de qua certus est omnino, quod
salua sit, & in tuto; ut si nauis est in portu salua, & eam asse-
curat ac si nondum appulisset. Ex parte autem alterius, cui
res assuratur, duae quoque fraudes possunt contingere: vna
quidem, cum certus est omnino rem perisisset, & procurat
ut aliquis eam assuret. Quod si certus non sit, potest asse-
curatio fieri; quia, ut recte ait Sylu. in cit. q. 4. in mercibus, &
aliis rebus quae expositae sunt casibus fortuitis, nullus potest
ita securus esse, quin aliquo periculum, vel aliqua difficul-
tas interuenire possit. Altera vero contingit quando loco rei
assuratae possunt aliam rem minoris valoris, ut cum quis
petit, ut aliquis suam nauem assuret onustam frumento;
qua debet traicere mare, cum tamen vacua, aut arenae pla-
na sit mare transitura. De quibus post Sotum Laelius Zecchi
loco citato.

384. Porro iustum pretium assicurationis est quod com-
muni hominum aestimatione approbatum in vsu versatur:
atque pro ratione periculi cui res assurata exposita est, so-
let pretium maius esse, aut minus: accipiendo quatuor, vel
quinque, vel sex pro centis, prout bonus & peritus vir iudi-
cauerit. Potest vero contractus assicurationis fieri non so-

lum pro forte, sed etiam pro lucro ex societate expectato,
quod in seq. cap. exponitur. Immo quidquid aliqui contra-
dixerint, ut Syl. meminit in cit. q. 4. fieri potest pro alterius
vita ut loco cit. notat Sotus. Et probat, quia talis contractus, non
prohibitus lege aliqua humana, licitus est ex natura rei: ut
pote nullam continens iniquitatem; cum aequaliter per eum
vterque contrahens exponatur lucro, aut damno; siq. Reip.
vtilis consueatur. Exemplum sit: si filius familias mutuum a me
petat quo moriente ante patrem suum; perdam meam pe-
cuniam, & ideo recuso illi mutuum, nisi quis assuret mihi
vitam ipsius post mortem patris. Item Episcopus petit a me
mutuo pecunias, ut soluat pro expeditione suarum bullarum,
quo ante quatuor, vel quinque annos moriente ego perdam
illas, & ideo nolo ei dare nisi quis assuret mihi ipsius vitam
per quatuor, vel quinque annos. Necesse est in contrarium
obiciatur inde fieri posse, ut aliena mors desideretur: nam
contractus non est propterea illicitus. Alioqui quomodo dona-
tio causa mortis, testameta, legata, & id genus alia censeri de-
berent pari ratione illicita. Ut autem in ea re cesset omnis
turpis lucratio, spectandum est principaliter proximi ob-
sequium perinde ac cum aliquis transurus per loca pericu-
losa, ab alio securus reddatur, quod liber a periculis perueni-
et quo vult.

CAPVT XXV.

De Societate, ut est circa negotiationem.

SUMMARIUM.

- 385 Inter conditiones requisitas ad societatem licitam, duae im-
primis obseruanda sunt inducentes obligati nem ad
restitutionem.
- 386 Aequalitas proportionis seruanda inter socios, ut societas
iustetur licita.
- 387 Ealitudinem habet, sed intra certo limite; de quibus in-
dicat prudens est.
- 388 Quara ione pecuniae exposita negotiati nisi debeat proportio-
ne respondere opere, vel industria, quam a ter in socie-
tatem apponit.
- 389 Ratio de terminandi de tali proportione.
- 390 Difficultas; an capita e saluum, diuidendum sit cum lucro
in sine societatis explicatur distincti ne.
- 391 Reicienda est sententia dicentium, cum societate saluum, si-
cut capitale saluum recipit qui illud apposit; sic valu-
rem opere, vel industria eum qui illam apposit, a bene
re ipere.
- 392 Dua sententia de difficultate, an si capitale perdat, dam-
num sit commune sociis, an propr. um eius qui illud ap-
posuit.
- 393 Quando tale damnum ad eum qui apposit operam aut in-
dustriam, spectet sine ex toto, sine ex parte.
- 394 Quae dampna apponentis operam, vel industriam sint, &
quae non sint communia aliis sociis.
- 395 De expensis gratia societatis factis ab apponente operam, vel
industriam, quid sit reueniendum.
- 396 Tres opiniones de difficultate; an licita esse possit societas in
qua capita e saluum sit ei a quo apponitur, illiusque pericu-
lum subeat is qui operam, vel industriam apponit.
- 397 Probatio sententiae dicentium licitam esse, si virtute saltem
contingat contractum assicuratioms: tum visum capit-
alis, tum etiam lucri expectati.
- 398 Rationes ostendentes nihil ob stare quoniam tales contractus
assuratioms possunt ab apponente pecuniam fieri cum so-
cio apponente operam, vel industriam.
- 399 Quando in ea re contingat illicita palliatio mutui vsurarij.
- 400 Documenta vtriusque ad dicendum an talis palliatio contem-
gat in societate circa negotiationem habentem comuni-
tos contractus assicuratioms.

QVI D & quod duplex sit negotiatio, ac quibus modis ef-
ficiatur, traditum est in praecedenti cap. et additis se-
pitem modis quibus est illicita. Conditiones vero quas so-
cietas circa eam requirit, ut censetur licita, eas sunt quas
antea